

**'אני מזל
בתולה'
עמ' 9**

מועלי כל הארצות התאחדו!

זו הדרך

ZO HADEREKH زوهديرخ

גיליון 31 / 9 באוגוסט 2023

הגוש נגד הכיבוש: סיכום ביניים

עמ' 3

ההפיכה המשטרית

לא תיטיב

עם המוחלשים עמ' 6

יריב לוי: יומני היקר

18 פגישות ממושכות עם יו"ר ועדת חוקה שמחה רוטמן, פגישות רבות עם אנשי פורום קהלת, תדרכי עיתונאים וראיונות לערוצי הימין, ו-12 פגישות עם מנהלת מחלקת החנינות במשרד המשפטים. מתוך יומנו של שר המשפטים יריב לוי מאז החל לקדם את ההפיכה המשפטית."

חן שליטא, "שומרים", 27.7

דברים בשם אומרם

ואם לא יהיו שקטים... בשביל זה ישנו בן גביר

"מפקד מחוז החוף הנכנס, ניצב עמיר פרץ, אמר כי על המחאה 'להיות שקטה', ולא להיות מובלת על ידי מה שלטענתו הן קבוצות קטנות ש'יוצרות כאוס אלים'."

יניר יגנה, "וואלה", 1.8

הסרט "ברבי" כקנוניה קומוניסטית

"במבט ראשון, ברבי היא בובת ילדות חמודה, עם בגדים ורודים ושלל אביזרים שעוזרים לפתח את יכולת הדמיון של ילדים צעירים. אבל לאחר שעלה לאקרנים, הפך הסרט על הבובה הפופולרית ביותר בעולם ללהיט ענק. הסנטור הרפובליקאי טר קרוז קורא להחרים את הקרנות הסרט. לדבריו מדובר 'בחלק מקנוניה – תעמולה קומוניסטית שמקורה בסין'. הסנטור השנוי במחלוקת התבטא בעבר נגד הסדרה לילדים 'רחוב סומסום' בגלל מסריה השוויוניים 'שאוכלים את הראש של הפעוטות' ואף נגד מיקי מאוס, דמות ידועה מבית דיסני, בשל נשיקה שנתן לכלב פלוטו."

קלי רייזמן, "אינדפנדנט", 20.7

אצל רמי לוי הכל נשאר במשפחה

"רמי לוי משדרג את בני משפחתו המועסקים בחברה הציבורית רמי לוי שיווק השקמה. אסיפת בעלי המניות, שתכנס בעוד כחודש, תתבקש לאשר העלאות שכר לחמישה בני משפחה מתוך 11 קרובים המועסקים בחברה ואינם מוגדרים כנושאי משרה (אינם מנהלים בכירים). החברה מבקשת להגדיל את עלות העסקת הגיס יעקב שמעוני, מנהל אזור ומנהל סניף מעלה אדומים, מ-366 אלף שקל ל-383 אלף שקל. עלות העסקתו של האח עובד לוי, המכהן כמנהל אזור, תעלה, בכפוף לאישור האסיפה, מ-325 אלף שקל ל-358 אלף שקל, ועלות העסקתה של האחות נורית ראובן, המכהנת כאחראית קופה ראשית ועוזרת מנהל סניף, תעלה מ-125 אלף שקל ל-142 אלף שקל. בנוסף לכך תתבקש האסיפה לאשר את העלאת שכרם של שני גיסים נוספים של לוי: אמנון ראובן, מנהל בכיר בתחום הפירות והירקות, מ-292 אלף שקל ל-451 אלף שקל; וניסו כהן, מנהל רכש ציוד ואחזקה, מ-269 אלף שקל ל-280 אלף שקל."

נורית קדוש, "כלכליסט", 31.7

כפי ששר זוהר ארגוב: "בדד, במשעול אל האין"

"גל עזיבות בלשכת יושבת ראש מפלגת העבודה, מרב מיכאלי. נודע כי חמישה עוזרים ויועצים שעבדו צמוד עם מיכאלי הודיעו לה בחודשים האחרונים על החלטתם לסיים את תפקידם. חלק מהתפקידים התפנו כבר בחודשים האחרונים ולא גויסו להם מחליפים. למעשה, הלשכה של מיכאלי כמעט התרוקנה. כל זאת על רקע הביקורת נגד מיכאלי מאז הבחירות האחרונות והסקרים המצביעים על כך שהמפלגה לא עוברת את אחוז החסימה."

רויטל תובל, "המקום הכי חם בגיהנום", 27.7

**מכתבים
למערכת****עוד על סמיר, העובד שפוטר**

תחת הכותרת "שקר ההעסקה הישירה באוניברסיטת תל-אביב" פורסם ב"זו הדרך" (5.7) סיפורו של סמיר, עובד ניקיון פלסטיני משכם שהועסק בקמפוס. להלן אוסיף כמה פרטים בנושא.

סמיר, תושב שכם, הועסק במשך יותר משנה כעובד ניקיון באוניברסיטת תל-אביב. כמו עובדי ניקיון רבים אחרים באוניברסיטה, הוא הועסק "בשחור": ללא תנאים סוציאליים וללא תלושי שכר. לפני כמה חודשים פוטר סמיר מעבודתו - ללא שימוע, ללא הודעה מוקדמת בכתב, ללא הסבר וללא פיצויי פיטורים.

לטענת האוניברסיטה, הסיבה לפיטורים הייתה ריבוי הפסקות העישון והמנוחה שסמיר הרשה לעצמו לקחת במהלך העבודה. על הפסקות אלה מעולם לא העירו לסמיר כיוון שהן לא מנעו ממנו לבצע את תוכנית העבודה ששוכן בה במלואה, ואף לעזור לעובדות אחרות.

אמל, אשתו של סמיר, אובחנה בהידרוצפלוס - הצטברות נוזלים בגולגולת, שבהעדר טיפול עלולה לגרום לדלקת קרום המוח. מצבה הבריאותי מונע ממנה לעבוד, וכיוון שסמיר פוטר, למשפחה אין מספיק כסף כדי לממן את הניתוח האנדוסקופי המומלץ.

אם אתם מלמדים או לומדים באוניברסיטת תל-אביב, ייתכן מאוד שגם את הכיתות והאולמות שמשמשים אתכן מנקות עובדות ניקיון שמועסקות בתנאים נצלניים. גם הן חשופות לסכנת פיטורים שרירותיים ללא שימוע.

אז איך אפשר לעזור? שלחו דרישה ברורה לנשיא האוניברסיטה פרופ' אריאל פורת: 'דאג לפיצוי מלא לעובדות הניקיון בקמפוס על העסקתן בצורה בלתי חוקית ללא זכויות סוציאליות, ובטל את פיטוריו הבלתי-חוקיים של סמיר'.
presidentsec@tauex.tau.ac.il

תרמו למימון הניתוח של אמל (ניתוח אנדוסקופי לטיפול בהידרוצפלוס עולה במצרים כ-10 אלף שקל. תרומות עודפות ככל שיהיו כאלו ישמשו למימון המאמצים לארגן את עובדות הניקיון באוניברסיטה, ולחשוף את הפרת הזכויות שלהן: בביט: 052-7306600 (ציינו "עבור אמל" בהסבר לתרומה)

כמו כן, הצטרפו לקבוצת הוואטסאפ של מאבק עובדות הניקיון באוניברסיטת ת"א, כדי ללמוד עוד על תנאי העסקה שלהן, ולשמוע עדכונים על התפתחויות בסוגיות השונות:

<https://chat.whatsapp.com/IDPRjgkTIWFF2Kyp4Nt4nk>

ד"ר ענת מטר, אוניברסיטת תל-אביב

ניתן לשלוח מכתבים למערכת באמצעות הדוא"ל

zohaderekh@gmail.com

או לחיבת דואר 26205 ת"א-יפו 6126102

30 שבועות תמורות במסרים של המאבק בהפיכה המשטרית

הגוש נגד הכיבוש: סיכום ביניים

ודווקא צידדו בהדגשת הקשר בין המקור המתנחלי של מובילי ההפיכה ומטרות ההפיכה לבין הכיבוש. כפועל יוצא מכך, באירוע שקיימו "אחים לנשק" עצמם יומיים לאחר מכן, הדגיש בכיר לשעבר בצבא שאי אפשר להפריד בין הכיבוש להפיכה. מאוחר יותר הפיצו "אחים לנשק" את הסרטון בו קורא הקצין לשעבר לזהות את מקורות המתקפה על הדמוקרטיה בישראל במשטר הכיבוש בשטחים.

ניסו לשחק בן גביר ונכשלו

גם ביחס לדגל פלסטין, הסמל המובהק של הלאומיות הפלסטינית, שהשר לביטחון לאומי איתמר בן גביר חותר להוציא אל מחוץ לחוק, חל שינוי מעניין.

בשבוע השני של המחאה, העבירו בקבוצת של אנשי "יש עתיד" הודעות לגבי הכוונה להוריד בכוח כל דגל פלסטין שיונף בהפגנה. לכן בשבועות הראשונים של המחאה, היו מארגני הגוש נגד הכיבוש עסוקים במידה רבה בהגנה על הנוער הרדיקלי שהניף את הדגל האסור מפני מפגינים שניסו לשחק בן גביר ולסתום פיות. אולם בהמשך המחאה, נעלמה תופעה זו כמעט לחלוטין, ודגלי פלסטין מונפים בגוש נגד הכיבוש באופן קבוע. אלפי המפגינים המניפים דגל ישראל גילו שהשד אינו נורא כל כך, ושניתן להכיל גם דגל פלסטין.

הגוש נגד הכיבוש הקים בימת נואמים אלטרנטיבית, שנהנתה מריחוק יחסי מהבימה המרכזית. המסרים מבימה זו הציגו לקהל המוחים תכנים המחברים את המחאה עם מסרי השמאל העקבי: הכיבוש, הנשים והמזרחים, אפליית יוצאות אתיופיה, האיומים על הסביבה והאקלים, משטר האפרטהייד והאפליה כלפי האוכלוסייה הערבית. נמתחה ביקורת גם על האליטיזם שמפגין הזרם המרכזי של המחאה, המגדיר כ"דמוקרטי" את העידן שלפני ההפיכה. הגוש היה אפוא כתובת לאנשי שמאל שהמחאה המיליטריסטית והלבנה לא התאימה להם, אך השתוקקו לקחת חלק במערכה נגד ההפיכה ונגד כלל הזוועות שהממשלה הנוכחית מקדמת.

התוצאה: שילבנו את מערכה נגד הכיבוש בפעולות המחאה. הכיבוש וההתנחלויות נכנסו ללב השיח על אודות ההפיכה. זאת למרות שאחת ממובילי המחאה, פרופ' שקמה ברסלר, מתעקשת להכחיש זאת. הצורך שלה לחזור ולהשמיע הכחשה בכל הזדמנות רק מוכיח עד כמה המאבק בכיבוש היה לחלק בלתי נפרד מהשיח של המחאה.

עם שאר המפגינים חסמנו את נתיבי איילון, ספגנו מכות משוטרים, נשטפנו במקלחות ממכתזיות, נרמסנו על ידי סוסים. אך העיקר - תרמנו לגל סרבנות גדול. זאת למרות שההתנגדות היא בעיקרה להפיכה המשטרית ולא למציאות האפרטהייד שצה"ל מיישם בפועל.

לא מן הנמנע שהממשלה שתיכחח אחרי נפילת ממשלת ביבי והמתנחלים, תגיע למסקנה שאי אפשר להמשיך כמו קודם בכיבוש ובהתנחלויות. בה בעת עלינו להעריך שתומכי ההפיכה ומצדדי הפשיזם לא יפסיקו בפועלם ההרסני כל עוד לא תונחת על הכיבוש מכה ניצחת. כעת עומדת בפנינו משימה מרכזית: לחזק את המחאה, להעניק לה אופי רדיקלי יותר ונחוש יותר, ולהטמיע בה את תפיסות היסוד של השמאל העקבי.

נועה לוי

בתחילת ינואר, עם פרוץ המחאות נגד ממשלת הימין החדשה ונגד קידומה של ההפיכה המשטרית, נערכנו במק"י ובחד"ש: גיוס פעילים, הכנת שלטים, מערכת הגברה וסיסמאות, שהצביעו על הקשר הבל-ינותק בין האיום על המרחבים הדמוקרטיים להעמקת הכיבוש. כמפלגה היינו בודדים (ועד עתה, רק חד"ש משתתפת במחאה ההמונית על דגליה וסמליה). בודדים אך לא מבודדים, כבר בשבוע השני נבנתה השותפות עם שורה של ארגונים ובהם "מסתכלים לכיבוש בעיניים". מהשבוע השלישי למחאה ברחוב בקפלן בתל-אביב, אימצה השותפות את השם "גוש נגד הכיבוש". נקודות נוספות ברחבי ארץ, מעבר לתל אביב וירושלים, הקימו שותפויות דומות.

בתחילת הדרך נרשמו בשותפות כמה ויכוחים וחריקות. פעילים ב"מסתכלים" לא רצו לשתף פעולה עם תנועה פוליטית, וכך הגיבו גם גורמים המקבלים מימון מהקרן החדשה לישראל. אבל הדינמיקה בשטח, שבוע אחר שבוע, הניבה מציאות בה האחדות גברה על חילוקי הדעות. מטרונוניתנו היו ברורות: ראשית, שהכיבוש יהיה חלק בלתי נפרד מהמחאה, כפי שהוא חלק בלתי נפרד מהמציאות הישראלית; שנית, שהמאבק בכיבוש יכלול בדיון הציבורי סביב ההפיכה, ושההתנגדות לו תתרחב ככל שניתן.

הלגיטימציה של "לא להתנחלויות"

30 שבועות חלפו מאז ש"הגוש נגד הכיבוש" החל בפעילותו, וגושים מעין כאלה נוטלים חלק בהפגנות ב-22 נקודות יישוב נוסף לערים הגדולות.

בשבועות הראשונים, היו המפגינים נושאי דגלי ישראל עוצרים ברובם לידינו כדי לנזוף, להתוכח ולטעון שאנחנו "מערבים במחאה נושא שאינו קשור בה". אך בהדרגה, נושאי דגלים כחול-לבן רבים מתקרבים על מנת לבקש שלט או מדבקה ממרכיביו השונים של הגוש. עולה מספר התארגנויות המחאה שמאצות מסרים המצביעים על קשר ברור בין אלימות המתנחלים, כיבוש שטחים והניסיונות לספחם, התקציבים להתנחלויות - לבין ההפיכה המשטרית. השיא נרשם לפני שבועיים, כשהנפנו מעל הגשר המוביל לבסיס המטה הכללי של צה"ל, מאחורי הבמה הראשית, את הבאנר: "לא נמית ולא נמות בשירות ההתנחלות".

לקראת הנפת הבאנר הערכנו, שיהיו מפגינים שיפריעו לנו ואף יתקפו אותנו בעקבות הנפתו של המסר החד-משמעי דווקא במקום כה מרכזי. בפועל, אנשי "כוח קפלן" ו"מחאת ההייטק", אלפי מפגינים עם דגלי ישראל, הצטרפו ועזרו לנו לתלות ולקפלו, ואף הצטלמו איתו. המסר החד-משמעי נגד הכיבוש לא רק שלא עורר תרעומת, אלא נתפס אצל הזרם המרכזי של המחאה כצעד הנכון ברגע הנכון.

כדאי להזכיר כי שבועיים קודם לכן (האירוע פורסם בהבלטה ב"יו הדרך" ובכלי תקשורת נוספים), כאשר הצעדה חלפה ליד הבמה הראשית, ואנו נשאנו כרוה בזכות ההתנגדות לטרור המתנחלים, התעמתו איתנו פיסית פעילי "אחים לנשק", הארגון המיליטריסטי ביותר במחאה. תומכי הימין חגגו אז, ואף בירכו את "אחים לנשק" על "חסם לשמאלנים". הדיון הציבורי סביב אותו עימות הציף את שאלת היחס לכיבוש כחלק בלתי נפרד מהמחאה. המגיבים בתקשורת וברשתות החברתיות מתחו ביקורת על האלימות,

לראשונה בבחירות המקומיות בבירת הדרום

רשימה יהודית-ערבית בבאר שבע

היוזמים של הקמת הפורום לדרו-קיום בבאר שבע, שהוא מסגרת לשיתוף פעולה יהודי-ערבי ובסיס למאבק משותף לשוויון זכויות אזרחי.

ביקור סולידריות במנזר סטלה מאריס

"גזענות אינה היהדות שלי"

כ-150 פעילי הארגון "תג מאיר" ערכו בשבוע שעבר (2.8) מפגן סולידריות בכנסייה סטלה מאריס בחיפה, הסופגת בשבועות האחרונים התקפות פראיות חוזרות ונשנות מצד קהילת חרדים קיצוניות. הפעילים שהגיעו מרחבי הארץ הניפו כרזות בהן נכתב: "גזענות זו לא היהדות שלי". הפעילים הבהירו כי מטרתם - "לגנות את התקיפות, להביע את הבושה והמבוכה שלנו, כיהודים וכישראלים, מהתקפות השנאה, לתמוך במותקפים, להביא אליהם אור ולחזק אותם ברגעים הקשים".

באולם הכנסייה נערכה עצרת מאולתרת בה השתתפו האב ג'אן ג'וזף בירגארה, ראש המסדר הכרמליטי בארץ הקודש, ואב המנזר סטלה מאריס, האב ויליאם אבו שקארה, העוזר של הארכיבישוף הקתולי, הרבה אריאלה גרין - רבה מקהילה רפורמית בחיפה, האני אלפאר - נציג קהילת ליאו בק, וד"ר גדי גבריהו, יו"ר תג מאיר. גבריהו אמר למתכנסים:

"הגענו לסטלה מאריס לחבק את האחים והאחיות שלנו ולהודיע להם שלא ניתן לאיש לפגוע במנזר ובכנסייה שלהם. חופש הדת שלהם קדוש בדיוק כמו חופש הדת שלנו". "סור מרע, עשה טוב, בקש שלום ורדפהו", הדגיש.

חסידי ברסלב, הנמנים עם קהילת "שובו בנים" של הרב אליעזר ברלנד, מקיימים לאחרונה תפילות ליד המנזר ובעבר אף נצפו שניים מהם מתפללים בתוך הכנסייה. חסידי הרב ברלנד המציאו כי במקום קבור הנביא אלישע. הטענה עוררה את כעסה של הקהילה הנוצרית-קתולית.

מתחם הכנסייה והמנזר סטלה מאריס (כוכב הים בלטינית) נוסדו כמנזר כרמליטי לאחר מסע הצלב השלישי בשנת 1192. הכנסייה הוקמה מחדש במאה ה-19 וב-1853 הושלמה בניית המנזר.

בסוף יוני השתתפו מאות נוצרים, מוסלמים ויהודים בעצרת מחאה בעקבות הניסיון לייחד את מנזר סטלה מאריס שבכרמל הצרפתי. בין הבאים: משלחת גדולה של פעילי מק"י וחד"ש, וביניהם חברי הכנסת איימן עודה ועאידה תומא-סלימאן, והח"כ לשעבר ויו"ר חד"ש עיסאם מח'ול.

נ"ע

סכסוך עבודה בנמל אילת המפורט

ההסתדרות הכריזה השבוע (7.8) סכסוך עבודה בנמל אילת המפורט שיחול על כ-120 עובדי. הסכסוך הוכרז בעקבות מבוי סתום במשא ומתן לחתימת הסכם קיבוצי לעובדי הנמל, שבבעלות האחים נקש. יצוין שהנמל הופרט תמורת הסכום המזערי של 120 מיליון שקל ובסיוע של ההסתדרות. הנמל משמש שער ימי דרומי לכניסת סחורות לישראל, ובימים אלה נרשם שיא במספר המכוניות המאוחסנות בנמל ובסביבתו, כ-33 אלף כלי רכב.

לראשונה בתולדות באר שבע תתמודד רשימה ערבית-יהודית בבחירות למועצת העיר. עשרות מתומכיה התכנסו השבוע (8.8) בעיר ביניהם אישים בולטים בציבור הערבי והיהודי, אנשי אקדמיה, פעילים חברתיים וסטודנטים. בין מובילי הרשימה: עו"ד שאחדה אבן ברי, תושב באר שבע זה עשרות שנים, פעיל חברתי ידוע, מראשי מק"י בנגב ודמות ציבורית ידועה; פרופסור יונתן אנסון; אסף רז; יעל רונן; וד"ר רפי דוידון.

"הקמת הרשימה נתקבלה בהתלהבות גדולה כי לאנשים נמאס משיח השנאה", אמר אבן ברי בשיחה עם אתר "ווינט". "לאנשים נמאס מכל העוינות הזאת. הם מבינים שאין ביטחון אישי בלי הבנה, שיתוף, חיבור, הליכה ביחד. הגורמים הקיצוניים בחברה מנסים למנוע את השותפות הזאת". להערכתו, "בבאר שבע חיים כיום כעשרת אלפים ערביות וערבים, כאשר כ-2,500 מהם הם בעלי זכות הצבעה. אנחנו כרגע מגשים, בודקים ומבררים את התכנים הרצויים ומי מעוניין להצטרף אלינו".

שאחדה אבן ברי נולד ב-1954 באזור הכפר חורה, מערבית לכפר אום אלחיראן. אמו, ילידת הכפר אל-עראקיב, ואביו, יליד אזור ואדי אלשריעה (מזרחית לעזה), גורשו לחורה בשנת 1951. עובדה זו היא כוח מניע לפעילותו. בשנת 1975 החל אבו ברי ללמוד לשון ופילוסופיה באוניברסיטה בן גוריון. באותה תקופה, לא היו שכיחים לימודים אקדמיים בקרב האוכלוסייה הערבית-בדואית בנגב. במהלך תקופת לימודיו כיהן כיו"ר ועד הסטודנטים הערבים באוניברסיטה.

באותן שנים רדפו אותו משטרת ישראל ושירות הביטחון. המשטרה עיכבה אותו במהלך הפגנות נגד הכיבוש והאפליה, וגם בניסיון למנוע את קיומן מראש. בעקבות פעילותו הפוליטית, גורש אבן ברי מאוניברסיטת בן גוריון ולימודיו הופסקו. לאחר כמה שנים, קיבל באמצעות מק"י מלגה ללימודים גבוהים בברית המועצות ולמד שם משפטים. חזר בתחילת שנות ה-90 והקים משרד עורכי דין בבאר שבע.

במשך שנים נוטל אבן ברי חלק פעיל במערכה למען תושבי אל-עראקיב וזכותם לשוב לאדמתם. אבן ברי מלווה לאורך שנים את תא הסטודנטים של חד"ש באוניברסיטת בן גוריון. הוא תורם מזמנו ומהידע הרב שצבר למען בנייתה של קהילה ערבית מלוכדת בבאר שבע ובנגב. אבן ברי נמנה עם

קבלו את

זו הדרך

מדי שבוע בדוא"ל

או בדואר רגיל

המעוניינים לקבל בדואר אלקטרוני:

zohaderekh@gmail.com

המעוניינים לקבל בדואר רגיל, מתבקשים לכסות את הוצאות המשלוח באמצעות תרומה של 150 שקל בשיק לפקודת המפלגה הקומוניסטית הישראלית,

ת"ד 26205 תל-אביב 6126102

מרד המרצים נגד ממשלת הימין

ובעלי תפקידים אחרים עלולים למצוא עצמם במצב שבו הם מקבלים הוראות סותרות מהממשלה ובית המשפט, הדגיש. עוד כתב פרופ' פורת: "התשובה לשאלה למי עליהם לציית ברורה לחלוטין. בכל מדינה דמוקרטית חובת הציות היא לפסיקתו של בית המשפט. זאת לא כי פסיקתו של בית המשפט חפה מטעויות אלא כי הוא ורק הוא הגורם המוסמך לקבוע באופן סופי את המצב המשפטי". פורת קובע, כי "ממשלה שלא מקיימת את פסיקתו של בית המשפט במכוון או נותנת לעובדי הציבור הוראות הסותרות את הפסיקה היא ממשלה עבריינית שמאבדת את הלגיטימיות שלה. היא מעמידה את עצמה מעל החוק ובכך מעידה על עצמה שהיא ממשלה דיקטטורית".

שמואל אורני

פעילים עתרו לבג"ץ: פגיעה בזכויות עובדים

פעילים בעולם העבודה הגישו השבוע (6.8) עתירה נוספת נגד ביטול עילת הסבירות ובמרכזה - הפגיעה בעבודה המאורגנת. בין העותרים: יו"ר ארגון העיתונאים לשעבר יאיר טרצ'צקי, בכיר ההסתדרות לשעבר שי בירן וסגנית יו"ר ארגון הסגל הזוטר באוניברסיטת תל-אביב הדס פארי. העתירה הוגשה באמצעות משפטנים המתמחים בזכויות עובדים, ד"ר מורן סבוראי ועו"ד שי תקן שהיה היועץ המשפטי של האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות.

נמסר כי העתירה מבקשת "להאיר בדרך נוספת את היסודות ההרסניים, הפוגעניים והשליליים הגלומים בתיקון חוק היסוד". הדיון בעתירה ובעתירות נוספות שהוגשו בשבוע האחרון, העוסקות כולן בביטול עילת הסבירות, ייערך ב-12 בספטמבר במתכונת חסרת תקדים של כל 15 שופטי בית המשפט העליון בראשות הנשיאה אסתר חיות. את העתירות הגישו לשכת עורכי הדין, התנועה למען איכות השלטון, התנועה הדמוקרטית האזרחית, דרכנו, אומ"ץ, עו"ד יהודה רסלר, 44 אנשי עסקים, בכירים לשעבר במערכת הביטחון ופעילים חברתיים.

בגל הראשון של החקיקה במסגרת ההפיכה המשטרית, יצאה ההסתדרות לשביתה והייתה חלק פעיל בעצירתה הזמנית של החקיקה, אך בביטול עילת הסבירות היא לא נקטה כל פעולה חרף המחאות שנערכו בחצר הוועד הפועל בתל-אביב. יו"ר ההסתדרות, ארנון בר-דוד, אף מסרב לפרסם חוות דעת של הייעוץ המשפטי של הארגון על השלכות ההפיכה על העבודה המאורגנת.

בעתירה נאמר כי לביטול עילת הסבירות נודעת השפעה ישירה על זכויות עובדים, על דיני העבודה ועל יחסי עבודה בישראל. לטענת העותרים, התיקון בחוק היסוד עלול להוביל לפגיעה חסרת תקדים בזכויות העובדים בישראל. העותרים חוששים שבשל הפגיעה הישירה והעקיפה ברשות השופטת ובמעמדה, לרבות בכתיבת הדין לעבודה - הליך בחירתם של נציגי ציבור "יוכתם" בהתערבות בוטה ואסורה.

ש"א

הסגל הבכיר במכוון ויצמן יתכנס השבוע (10.8) והסגל הבכיר באוניברסיטת בן-גוריון יתאסף ביום שלישי הקרוב (15.8) כדי להחליט על הכרזת סכסוך עבודה נגד ההפיכה המשטרית של שלטון הימין. ביטול "עילת הסבירות" בידי ממשלת הימין היה זרז למרד המרצים, כמו למרד הרופאים שהוכרז קודם.

בהזמנה שנשלחה למרצים פורט סדר היום של האסיפה בכך-גוריון: "צעדיה של ממשלת ישראל בשבועות האחרונים המעלים חשש ממשי לפגיעה משמעותית בזכויותינו כעובדים, כמו גם לאפשרות הפגיעה בחופש האקדמי, ביכולתם של אנשי אקדמיה לגייס תקציבי מחקר בינלאומיים, וביכולת שלנו לבצע את עבודתנו האקדמית במקצועיות ובהתבסס על שיקולים אקדמיים בלבד".

האסיפה תתכנס חרף התנגדותו של יו"ר הארגון, שסירב לקריאות הרבות של חבריו שדרשו לנקוט צעדים ארגוניים נגד מדיניות ממשלת הימין. לפיכך, פרופ' חיים וייס, ממתנגדי ההפיכה המשטרית בבן גוריון, ינהל את האסיפה.

המרצים שפעלו לכינוס האסיפה והמתנגדים נחרצות לממשלת הימין כתבו עוד: "אנו מבקשות ומבקשים להציע לאסיפה הכללית, שחברות וחברי הסגל הבכיר באוניברסיטת בן-גוריון יצטרפו אל עמיתינו באוניברסיטה העברית, באוניברסיטת חיפה ובטכניון ויכריזו על סכסוך עבודה. יודגש שלא מדובר בשלב זה בהחלטה על שביתה, אלא בהכרזה על סכסוך עבודה בלבד - שלב מקדים הכרחי לשביתה ולצעדים ארגוניים אחרים". עם המרצים שקידמו את כינוס האסיפה נמנים הפרופסורים וייס, איריס אידלסון-שיין, סיגל ברמן, נדב דוידוביץ', בועז הוס, עמיחי ורדי, אורן יפתחאל, פאני יובל והללי פינסון.

מצב דומה התגבש בארגון סגל ההוראה והמחקר באוניברסיטת תל אביב, כאשר רוב גדול של משתתפי האסיפה בקמפוס ברמת אביב החליט בתחילת החודש להצטרף למערכה נגד ההפיכה המשטרית. הארגון הוא הגדול בין ועדי העובדים באוניברסיטה ומייצג אלפי מרצים מהסגל הזוטר, עוזרי הוראה ומלגאים. גם כאן התנגד יו"ר הארגון להצעת ההחלטה שהובאו לאישור המתכנסים. זו הוצגה באריכות בידי סגניתו, הדס פארי. חברי ארגון המרצים בסגל הבכיר באוניברסיטת תל-אביב עומדים אפוא אף הם להכריז על סכסוך עבודה. מכאן, שפרט לבר אילן, בעוד שבועות מעטים יהיו ברוב האוניברסיטאות סכסוכי עבודה מוכרזים. בימים האחרונים מתנהלים מגעים בין המרצים הפעילים נגד ההפיכה במוסדות להשכלה גבוהה השונים כדי להכריז שביתה, יתכן שללא הגבלת זמן. בתחילת שנת הלימודים באוניברסיטאות במחצית אוקטובר.

הכרזת סכסוכי עבודה באה על רקע קריאתו של נשיא אוניברסיטת תל-אביב, פרופ' אריאל פורת (7.8), להשבתת המשק אם ממשלת הימין תתעלם מפסיקת בג"ץ בנושאי ההפיכה המשטרית. לדרבירי, ממשלה המסרבת לקיים פסיקת בית המשפט היא "עבריינית שאיבדה את הלגיטימיות שלה". עד כה פורסמו קריאות להשבתה מטעם סנאטים של אוניברסיטאות, אך הנשיאים, שהם הקובעים, נמנעים מכך.

"האירוע הדרמטי הבא הוא 'משבר חוקתי' החמור לאין ערוך מביטול עילת הסבירות", הסביר פורת והוסיף: "משבר חוקתי הוא מצב שבו הממשלה ושריה לא מציינות לפסיקת בית המשפט העליון. במצב כזה נוצר תוהו ובוהו. עובדי ציבור ובכללם מפכ"ל המשטרה, הרמטכ"ל, ראש השב"כ,

ההפיכה המשטרית לא תיטיב עם המוחלשים

ההוצאה החודשית הממוצעת של משפחה בישראל על דיור בולעת כ-24 אחוזים מהכנסותיה. בקרב משפחות החיות בעוני הוצאות הדיור עומדות אפילו על כ-45% מהכנסתן. ומה עם דיירי הדיור הציבורי - האנשים המוחלשים מכולם הממתינים בתור שנים לקבלת דירה? על רקע החיסול הנמשך שלושה עשורים ויותר של הדיור הציבורי, זכאים לדירה עלול לחכות לה עד עשר שנים.

הנשים והגברים החיים בעוני הם אוכלוסייה מופקרת. מפירות הדמוקרטיה נהנים בעיקר המעמדות והשכבות המבוססים. יש לומר באותה נשימה ובאומץ, כי קהלים גדולים של קבוצות מוחלשות ואנשים בעוני, ביניהם מזרחים, ערבים, אתיופים ויוצאי ברית המועצות, מעולם לא הרגישו, עוד טרם משטר נתניהו, שישראל דמוקרטית וצודקת כלפיהם.

ישראל לא הייתה דמוקרטית וצודקת בשנות החמישים והשישים עבור מזרחים וערבים שחיו בעוני כלכלי והדרה חברתית, הראשונים - במעברות ובשכונות, והשניים - תחת ממשל צבאי. ישראל לא הייתה דמוקרטית וצודקת כלפיהם גם בשנות השבעים והשמונים, עת הצטרפו אליהם גם פלסטינים תושבי השטחים הכבושים שחיו וחיים בעוני. ישראל גם לא הייתה דמוקרטית וצודקת בשנות התשעים כלפי יוצאי ברית המועצות וכלפי יוצאי אתיופיה שחיים בעוני ובהדרה כלכלית. יוצאי אתיופיה והערבים אזרחי ישראל סובלים באופן לא דמוקרטי גם משיטור יתר ומשיטור חסר.

צבינה של דמוקרטיה אמיתית

המבחן שלנו כאזרחים שוחרי שלום ודמוקרטיה הוא להיאבק ולומר: לא עוד שווים ושווים יותר בישראל! די לאלמות נגד מפגינים בקפלן! די לאלמות נגד אתיופים! די לאלמות נגד ערבים!

במובן זה, עבור אנשים ונשים בעוני, הסדר הישן והסדר החדש, זה שנגדו מתנהל כעת מאבק, הם כמעט היינו הך. שכן אוכלוסיות בעוני היו בעבר ועודן גם היום דיירות משנה במגרש הדמוקרטי, שבו בעלי הבית הם אליטות לבנות יהודיות ומבוססות.

לפיכך, אם המחאה הנוכחית חפצה חיים, עליה להרחיב את השורות! עליה לומר בצורה ברורה: כינונו של סדר חברתי דמוקרטי חדש מחייב פירוק אל מנגנוני הכוח הפריבילגיים של האליטה הישנה והחדשה כאחד! סדר חברתי דמוקרטי חדש מחייב יצירת שותפות המבוססת על מדיניות של צדק מתקן. מדיניות כזו תהיה חייבת לכלול: חקיקת חוק יסוד: זכויות האדם וחוק יסוד: זכויות חברתיות; ייצוג הולם של אוכלוסיות מוחלשות בוועדה למינוי שופטים ובקרב השופטים עצמם; שקיפות מלאה בהליך מינוי שופטים ועיגון עקרון שיתוף הציבור, כולל עמדות מיעוטים; וחקיקה המאמצת את אמנות זכויות אדם הבינלאומיות בישראל ובשטחים הכבושים.

בסיכום אומר: אין ולא תוכל להיות בישראל דמוקרטיה בלי מזרחיות, בלי ערביות, בלי אתיופיות, בלי להט"בים ובלי יוצאי ויוצאות ברית המועצות לשעבר. אשר על כן, וראשית לל, עלינו לעצב חברה דמוקרטית שתכלול את כולם.

שלומית בנימין

מדבריה בעצרת בצומת ביל"ז נגד ההפיכה המשטרית, 1 ביולי 2023

ד"ר שלומית בנימין (צילום מסך: מכללת ספיר)

אירועי השבועות האחרונים שבים ומלמדים אותנו עד כמה הדמוקרטיה בישראל אינה דבר מובן מאליה. עלינו להיאבק על מנת לשמור עליה מכל משמר ולא פחות מכך - עלינו להיאבק על מנת שבישראל 2023 תהיה דמוקרטית לכולם.

הגעתי לכאן, סוציולוגית וחברה בקולקטיב המזרחי-אזרחי, כדי להשמיע את קולם של מי שאינם נהנים מפירות הדמוקרטיה: משפחות ואוכלוסיות בעוני שישראל מעולם לא הייתה דמוקרטית וצודקת עבורם גם לא בטרם החלו הניסיונות להפיכה המשטרית. מספר האנשים החיים בעוני בישראל הוכפל כמעט ב-20 השנים האחרונות למרות שהאוכלוסייה בשנים אלה גדלה רק ב-50%. נכון לשנת 2020, מספר האנשים החיים בעוני בישראל נאמד בכמעט שני מיליון נפשות, ובכללם כמיליון ילדים. על פי נתוני הביטוח הלאומי, רמת העוני בישראל היא מהגבוהות ביותר בארצות המפותחות, שנייה אחרי קוסטה ריקה.

הממשלה נגד השוויון

האם ההפיכה המשטרית של [שר המשפטים יאיר] לוין ו[ח"כ שמחה] רוטמן, שדבקו בה לכאורה ניחוחות של עממיות, תיטיב עם השכבות המוחלשות? יש לומר בקול גדול - לא! הפרת האיזונים והבלמים הנדרשים בכל סדר דמוקרטי ויצירתה של רשות מבצעת ללא מגבלות יובילו לשחיתות שתזיק לאזרחי המדינה כולם.

יתרה מזאת: המהפכה המשטרית שמאחוריה עומד פורום קהלת, גוף אנטי-חברתי, שמרני, קפיטליסטי קיצוני ולאומני החותר לקדם סדרה של "רפורמות" נוספות בהן הפרטת מערכת החינוך, שבירת ארגוני העובדים, צמצום עד חיסול הדיור הציבורי ועוד. אלה יביאו מזור לאוכלוסיות החיות בעוני? ודאי שלא. אחד הקורבנות הראשונים של הסדר החדש, בצד האוכלוסייה הפלסטינית בישראל ובשטחים הכבושים, יהיו דווקא השכבות המוחלשות שמצבן הרע גם עתה יורע עוד יותר.

ומהו באמת מצבן של השכבות המוחלשות? וכיצד נראית המדיניות החברתית של ממשלת ישראל בשני העשורים האחרונים? הנה עוד כמה נתונים שחשוב לדעת: התקציב הממשלתי לסיוע במשכנתאות צומצם בעשרים השנים האחרונות ב-86 אחוז. זאת שעה שמחירי הדיור באותה תקופה עלו בכמעט 90 אחוז.

פתחי אל-פאדל (צילום: "אל-מידאן")

פתחי אל-פאדל, דובר המפלגה הקומוניסטית הסודנית

לאיחוד כוחות נגד מלחמות הגנרלים

מיליציה זו שותפה למיליציה פרטית אחרת, 'כוח וגנר' הרוסי. זו גם קשורה לגנרל [ח'ליפה] חפטר השולט בלוב המזרחית – ולמשטרים ערבים מסוימים. זאת בעת ששותפיהם מעבר לגבול של הגנרלים הסודאנים הם הגנרלים המצריים שבשלטון, הוסיף. "לצערנו, מטרת המלחמה הניטשת בין הצדדים היא השתלטות על משאבי המדינה. מנהיגי הפלגים משרתים את האינטרסים של מדינות זרות במקום את האינטרסים של העם הסודאני", הדגיש אל-פאדל.

"האם המפלגה הקומוניסטית תומכת במאמצי השלום כפי שבאו לידי ביטוי בשיתות שנערכו באחרונה בג'יבוטי או בג'דה?", נשאל. על כך השיב: "אנו מקדמים בברכה כל ניסיון להגיע להספקת אש או לסיום הלחימה. כפי שאנו מברכים כל הסכם, ולו חלקי ביותר, כדי להבטיח מסדרונות הומניטריים לאספקת צרכים בסיסיים ותרופות בפריפריות ובקרב האזרחים שנששו את אזורי הקרבות. אך לצערנו, מדינות רבות המנסות לתווך או לקדם את הפיוס הפנימי אינן דואגות לטובת העם הסודאני, אלא להרחבת השפעתן ולשמירת האינטרסים שלהן. לדוגמא: מאחורי מדיניות ארה"ב בסודאן עומד הרצון לשמור על האינטרסים שלה באזור ותו לא".

לשאלה: "איך ניתן בתנאים קשים אלה להקים חזית רחבה שתיצור אלטרנטיבה עממית או לכל פחות תזרוז את סיוע הקרבות העקובות מדם?", השיב אל-פאדל: "ניסינו ואנו עדיין מנסים להקים חזית עממית שתחדש את ההמחאה ההמונית שקדמה להפיכה הצבאית ולפרוץ הקרבות בין הפלגים של כוחות הביטחון, וזה לא קל. צריך תנועה המונית רחבה, נחושה ויעילה שבכוחה לפתור בעיות היום-יום הקשות שמציבה הלחימה לאוכלוסייה האזרחית. זאת תוך הצבת פרספקטיבה פוליטית שבמרכזה - סיוע הקרבות".

"לדעתי, כוחות אלה קיימים, וכאשר קיימים רצון טוב וראיה המפוכחת של המציאות, ישנו בסיס להידברות ולבנייה משותפת. זו הסיבה לפנייתנו לכל הכוחות הפוליטיים ולוועדים העממיים בסודאן להתכנס, לדון ולהגיע להסכמות לפעולה", סיכם אל-פאדל.

נמרוד עובד

"הקומוניסטים קוראים לאיחודם של כל הכוחות הפוליטיים במדינה סביב הדרישה לסיים את העימות הצבאית בין הפלגים, הגובה מחיר קשה ביותר בחיי האזרחים" - אמר דובר המפלגה הקומוניסטית הסודנית, פתחי אל-פאדל, בריאיון שפורסם באחרונה בשבועון המפלגה "אל-מידאן". אל-פאדל שב וקרא לכוחות הפוליטיים ולוועדים העממיים הפועלים ברחבי המדינה האפריקאית "להתאחד כדי לשקם את השקט והביטחון כצעד ראשון לקראת הקמת ממשלה אזרחית שיעדיה חירות, שלום וצדק חברתי".

במחצית אפריל ש"ז פרצו עימותים בין צבא סודאן בהנהגת ראש "המועצה הזמנית" השלטת במדינה מאז ההפיכה הצבאית באוקטובר 2021, עבד אל-פתח אל-בורהאן, לבין המיליציה "כוח ההתערבות המהירה" אותה מוביל סגנו של אל-בורהאן במועצה, הגנרל מוחמד חמדאן דגלו המכונה "חמדטי". עם פרוץ הקרבות, פרסמו הקומוניסטים גילוי דעת התובע: "על אנשי כוחות הביטחון מכל הפלגים להפסיק את האש, לנטוש את ניהול ענייני המדינה ולשוב לבסיסהם".

על פי איגוד הרופאים של סודאן, המתנגד הן לחונטה הצבאית השלטת והן למיליציה של "חמדטי" המונה רבבות חמושים, גבו הקרבות בין הצדדים את חייהם של אלפי בני אדם, רובם אזרחים. 28 רופאים נהרגו במהלך התקפות על מרכזי בריאות. לדברי אל-פאדל, אנשי "כוח ההתערבות המהירה" עומדים מאחורי מעשי טבח שבוצעו בחודשים האחרונים בבירה ובחבל דארפור. אותה מיליציה חמושה השתלטה בסוף מאי על מטה המפלגה הקומוניסטית בחרטום. אנשיה פרצו בכוח לבניין, הרסו את תכולתו והפכו את המקום למפקדה צבאית. "עם שוך הקרבות, חייבים למצוא את מפקדי 'כוח ההתערבות המהירה' ואת עוזריהם, לעוצרם ולהעמידם לדין בגין פשעים נגד האנושות", הוסיף.

"עיקר המאבק בין הפלגים הוא על השליטה במשאבי המדינה", אמר אל-פאדל בריאיון, והוסיף: "אך האזרחים הם המשלמים את המחיר של יריבות רצחנית זו. מצד אחד ישנם הגנרלים של הצבא האוחזים בשלטון ובתאגידים המסחריים והתעשייתיים הגדולים, ומצד שני - מיליציות 'ההתערבות המהירה' השולטת במשאבי הטבע ובייחוד במכרות הזהב.

בעקבות 'על דלות המוסר' מאת ענת מטר

ובשפתו של האדם ולא עוד לפי הדוגמה הדתית של הכנסייה.

אלא שבהמשך שינה ויטגנשטיין את דעתו והתקרב יותר לתפיסה הרומנטית. תפיסה זו גרסה שהרציונאליות של הנאורות היא "סילוק הקסם מהעולם". התפיסה הרומנטית נוסחה לראשונה בידי יוהאן הרדר. בעקבותיו, שורה שלמה של רומנטיקנים ולאומנים פופוליסטים הדגישו את תחושת השייכות, הייחוד התרבותי והעבר ההיסטורי של קהילת התרבות האורגנית. קהילה זו קיימת כשלעצמה ובשביל עצמה באופן הקודם לחשיבה הרפלקטיבית ומתנה אותה.

המבקרים המודרניים של הנאורות מרחיקים לכת עוד יותר בשלילתה. בעיניהם של תאודור אדורנו ומקס הורקהיימר, הנאציזם והשוואה לא היו תולדה של הריאקציה הרומנטית הגרמנית נגד הנאורות. הם היו, לא פחות ולא יותר, תולדה של הרציונאליות הקרה: תאי הגז הם יצירתה של הטכנולוגיה והמתנות - התגלמותה של היעילות הביורוקרטית.

ויטגנשטיין קשור לרומנטיקה בכך שהוא מגביל את הידיעה של הפופוליזם התרבותי. הוא מניח שהאנושות היא קהילות תרבות, או בלשונו של ויטגנשטיין "צורות של חיים", קיימות כשלעצמן ובשביל עצמן, כל אחת על פי תפיסת האמת והצדק שלה. זו אפוא תמונת העולם "האמיתית" כפי שהיא באה לידי ביטוי בלתי אמצעי בשפתה של הקבוצה התרבותית הנתונה. השפה אינה מייצגת את המציאות; השפה היא המציאות. אין מציאות בת משמעות מעבר לשפה. מה שלא קיים בשפה הוא חסר משמעות. כך השפה הפרטיקולארית על ריבוי ביטוייה וגונויה היא הייצוג האוטנטי הבלתי אמצעי של המציאות כמות שהיא.

באותו הקשר, גלנר טוען נגד ספרו של ז'וליאן בנדה "בגידת האינטלקטואלים", שהספר עצמו הוא בגידה באינטלקטואלים דווקא בכך שהוא מחייב את ריבוי הדעות של האינטלקטואלים והנאמנות שלהם להשקפותיהם, ללא כל התייחסות לתוכן הפוליטי-מוסרי וליחסן לנאורות ולקדימות של האוניברסלי. גלנר טען זאת לפני שהשילוב של הזהותנות והייחוד התרבותי הפכו אופנה אקדמית. זאת הייתה אפוא הבגידה של האינטלקטואלים באוניברסאלי. ניטשה למשל שלל את תפיסת המוסר ההומניסטית כמותר האדם ממניע אינטלקטואלי טהור והאמין ש"כה אמר זרתוסטרא" ו"העל אדם" היא תורת המוסר "האמיתית".

זה גם הפרדוקס של אנסקומב. מטר שוללת את פילוסופית המוסר האוניברסלית של הנאורות וברך בברך מציגה את תפיסה המוסר הקונטיננטלית הרלטיביסטית שלה כאמת אוניברסאלית. הנה כי כן, בפרפראזה על דברי מרקס, העניין הוא לא רק לבקר את האידיאולוגיה הלאומנית ותפיסת המוסר השלטת, אלא, בד בבד, להציע פרספקטיבה פוליטי-מוסרית החורגת מעבר לעובדות האמפיריות. זו פרספקטיבה לאורה יוכלו פעילי השמאל אכן להתעלות מעל "הכאן ועכשיו" הלאומני השליט.

אם זה לא המצב, אם הביקורת היא רק שלילה של "תפיסת המוסר המקובלת"; אם היא רק שעתוק של "עובדות אמפיריות"; אם היא רק הקול הפרטיקולרי האוטנטי של "הכפופים" - הרי שזו ביקורת לשם ביקורת המובילה לשום מקום. כך, הקול המעורר השראה, המחנך, המהפכני של האינטלקטואל לא נשמע והופך חסר משמעות ולא רלוונטי.

ד"ר ענת מטר (צילום: הורים נגד מעצר ילדים)

ד"ר ענת מטר, מרצה בכירה בחוג לפילוסופיה באוניברסיטת ת"א, היא פעילת שמאל ותיקה הראויה לכל הערכה. ספרה של מטר "על דלות המוסר - מסה קריטית" (הקיבוץ המאוחד, 2019) הוא, ללא ספק, ספר חשוב הראוי לעיונו של כל איש שמאל. אף על פי כן, בקריאה שנייה ומעמיקה יותר נראה לי שכותרת הספר מבטאת את תוכנו של הספר. לדעתי, חסרונו של הספר גדול מיתרונו.

הקושי הראשון שמציב הספר הוא מתודולוגי: אופן הכתיבה המלומד העמוס בציטטות ומראי מקום, הלקוחים מעולם המושגים ומהז'רגון של "הפוסט מודרניזם" הצרפתי. סוג כתיבה זה מקשה מאוד על הבנת הנכתב. יתרונו היחיד הוא מראית העין המלומדת שלו. להשוואה: כתביו של ארנסט גלנר ("האויב" הגדול של הפילוסוף הגרמני לודוויג ויטגנשטיין), התוקף את הרלטיביזם המוסרי של הפוסט מודרניזם. הכתיבה של גלנר, כדרך האנגלים, ברורה ושווה לכל נפש.

עיקר הקושי בספרה של מטר טמון במוסר ההשכל של הספר: "תפיסת המוסר שלנו צומחת ממסה קריטית של התנסויות אישיות, אקטיביזם, ניתוחים פוליטיים, עובדות אמפיריות, נרטיבים היסטוריים ומודלים תרבותיים-מחנכים. אלה מצילים את המוסר מדלותו וממלאים אותו בתוכן קונקרטי". אולם אם אכן התנסויות אישיות ועובדות אמפיריות הן הקובעות את המוסר, לשם מה לכתוב? כידוע מאז ימי היוונים, העניין במוסר הוא אותה יכולת החשיבה והכתיבה של האדם, באמצעותה הוא מתעלה מעל לתנאים החברתיים הקיימים ומשנה אותם.

בעמוד הראשון של המבוא מופיע מוטו ארוך של ויטגנשטיין המקדים את המאחר. הפרק הראשון נפתח בציטוט של אליזבת אנסקומב תלמידתו ויטגנשטיין וחברתו הקרובה, לפיו "כיום אין כל רווח מעיסוק בפילוסופיה של המוסר". אגב, לפי מספר האזכורים באינדקס נראה שוויטגנשטיין הוא "האיש החכם" שבהשראתו וברוח תורתו נכתב הספר.

ובכן, מהי תורתו של ויטגנשטיין (1951-1989)? תחילה הוא נטה לאסכולה הפילוסופית הרציונליסטית של הנאורות, שמתחילה בפרנסיס בייקן וברומן "רובינזון קרוזו", נוסחה בהמשך בידי יום וקאנט ולבסוף בידי גוטלוב פרגה וברטראנד ראסל. הגל הגדיר את המאה ה-18 כ"עידן התבונה". כלומר, ראייה של העולם כפי שהוא נתפס בשכלו

רגע שיא בביקורת הקפיטליזם האמריקאי

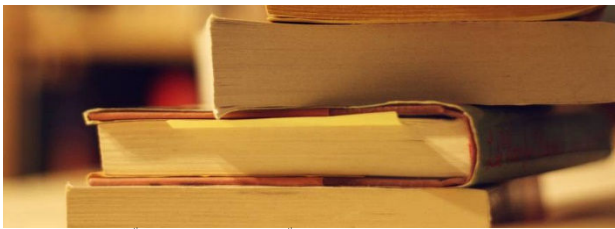
סדרת הטלוויזיה "אני מזל בתולה"

השפה החזותית הסוריאליסטית של הסדרה באה לידי ביטוי בשילוב הטכניקות שבהן הופקה. בניגוד להסתמכות ההולכת וגוברת על גרפיקה ממוחשבת, ריילי השתמש לרוב באפקטים פרקטיים, בסגנונות צילום שונים ואף בכובות כדי ליצור עולם אמין סביב דמות בגובה 4 מטרים.

אולם סוריאליזם פנטסטי ודימויים אבסורדיים, אשר יותר מקובלים בטלוויזיה האמריקאית, אינם מבטאים בהכרח ביקורת חברתית (לדוגמה: העונה השלישית של "טוויין פיקס" מ-2017, הקומדיה השחורה "בארי"). ריילי מצליח להשתמש בפנטסטי כהיפוך לאסקפיזם של סדרות גיבורי-על. הוא לא רק מציג את חייהם של השכבות המודרות ואת האבסורד בחברה המקדשת חוק ורווחים על פני חייהם של בני אדם, אלא גם מאפשר לנו לדמיין איך נאבקים להחלפת המשטר הקיים.

הסדרה הקצרה, בת 7 פרקים של כחצי שעה, איננה מסתיימת בקרב אגרופים בין גיבורי על, אלא בנאום אנטי-קפיטליסטי. זה הופך מיצג תיאטרון סוריאליסטי הקם לחיים על רקע גל התאגדות ושבתות של תושבי אוקלנד. אווירה זו נראית רלוונטית מאי פעם, כאשר בעולם האמתי הוליווד עצמה משותקת עקב השבתות של איגוד הכותבים ושל איגוד השחקנים.

עמרי עברון

שבוע עיר / לריסה מילר

בסוף היום / חגית גרוסמן

בסוף היום אֶנְחֵנו שׁוֹכְבוֹת בְּאִמְבִּטָּה
 וּמְסַפְּמוֹת שְׁלֵא נִתְּן לָהֶם לְדַבֵּא אוֹתָנוּ
 וְגַם אִם לֹא יִרְצוּ לְשַׁחַק אֶתְנוּ
 אֶנְחֵנו לֹא נִתְּן לָהֶם לְשַׁבֵּר אוֹתָנוּ
 וְלֹא נִתְּן לָהֶם לְכַבֵּשׁ אוֹתָנוּ
 וְלֹא נִתְּן לָהֶם מוֹצְפוֹת בְּכַעַס
 וְלֹא נִסְפָּג אֶת הַטְּרוֹף.
 בְּסוֹף הַיּוֹם אֶנְחֵנו שׁוֹכְבוֹת בְּמַיִם הַחֲמִיּוֹם
 וּמְסַפְּמוֹת שְׁלֵא נִתְּן לָהֶם לְהַכְּאִיב לָנוּ
 וְאִם לֹא יִרְצוּ לְשַׁחַק אֶתְנוּ,
 אֶנְחֵנו לֹא נִתְּן לָהֶם אוֹתָנוּ.

שוואסנה / אדוה קמחי חן

לזכרה של רננה חורש

מצויק מַעֲלָה עֲקָרְבִים
 צְפוֹר דְרוֹר מְרַחֶפֶת
 אֲשֶׁה בְּתוֹנְתָה הַפּוֹכָה
 רְפוּיָה
 בְּלִתי הַפִּיָּכָה.

כפי שתיאר אורי נתן במאמרו "קולנוע קסום לעולם מנוכר: הדור החדש של ביקורת הקפיטליזם האמריקאי" ("זו הדרך", ספטמבר 2022), ניכרת מגמה גוברת של יצירה קולנועית וטלוויזיונית, בהובלת יוצרים אפרו-אמריקאים, המשתמשת בשפה קולנועית סוריאליסטית ופנטסטית כדי להביע את הניכור והניצול בחברה הקפיטליסטית העכשווית. בין הדוגמאות לכך: "תברח" של ג'ורדן פיל, "אטלנטה" של דונאלד גלובר ו"כלבי השמורה" של סטרלין הארלו, השוזרת יחדיו אגדות פנטסטיות עם תיאורים ריאליסטיים של קשיי מעמד העובדים בשמורות הילידים.

אולם אף לא אחד מיוצרים אלה מסתער באופן ישיר כל כך על אי-הצדק הקפיטליסטי כמו בוטס ריילי בסדרתו החדשה "אני מזל בתולה" המשודרת באמזון פריים. ריילי, אפרו-אמריקאי, התפרסם בדומה לגלאבר כזמר היפ-הופ עם להקתו "ההפיכה" (The Coup). הוא מדגיש שאיננו רק אמן המבקר את הקפיטליזם, אלא קומוניסט הרוצה ליצור ולהיאבק לחלופה כוללת לשיטה הקיימת. ריילי פורץ גבולות במוכנותו שלו למתוח את סגנון הריאליזם הקסום לכיוונים אבסורדיים ואף מוזרים. הוא עושה זאת דווקא על מנת להישיר מבט ביקורתי לניגודים בחברה הקיימת. סגנון זה בא לידי ביטוי לראשונה ב-2018 עם יציאת סרטו "סליחה על ההפרעה". הסרט מתחיל כקומדיה על תלאות של איש מכירות טלפוני הנאלץ להמיר את קולו ב"קול לבן". הסרט נהפך במהרה לערוב סוחף של מאבק התאגדות עובדים עם מחוזות המדע-הבדיוני, כאשר תאגיד מנסה להפוך פועלים לאנשי-סוס.

עם הסדרה "אני מזל בתולה" חוזר ביילי לעיר הולדתו, אוקלנד. העיר התפרסמה כבסיס של הפנתרים השחורים ומאבקים של איגודי עובדים, וגם בשל הפערים המעמדיים והגזעיים סביב לעמק הסיליקון. במרכז הסדרה - סיפור ההתבגרות של קודי, אפרו-אמריקאי שגובהו 4 מטרים, המגולם בידי הכוכב הצעיר ג'ארל ג'רום ("אור ירח"). קודי הוחבא מהעולם על ידי הוריו שפחדו לגורלו כענק שחור בארצות הברית. קודי העדין והתמים לומד על העולם דרך סדרות וספרי קומיקס, יוצא עם חברים לאוקלנד, שם הוא נאלץ להתמודד עם בעיות ההתבגרות והסתירות החברתיות. האלמנטים האבסורדיים והפנטסטיים ניכרים בסדרה כבר מההתחלה, מעצם גובהו של קודי וממספר דמויות בעלות תכונות ויכולות על-טבעיות שמצטרפות אליו. למעשה, "אני מזל בתולה" היא מעין סדרת גיבורי-על, או ליתר דיוק, סדרה המבקרת את ז'אנר גיבורי העל. אך בניגוד לדה-קונסטרוקציה של קלישאות מסוימות לגבי גיבורי העל, למשל בסדרה "הבנים", מנסה ריילי לבחון את התפקיד החברתי של הסיפורים בדבר גיבורי העל עצמם. הדוגמא הבולטת ביותר בסדרה היא של מיליאדר אשר הופך את עצמו ל"גיבור" - דמות מספרי קומיקס שהחברה שלו מפיקה. "הגיבור" (שמגלם וולטר גוגינגס) נבנה על סמך דמויות כמו איירון מן ובאטמן, מיליאדרים הממנים עצמם לשומרי החוק והצדק. רק שבניגוד לגיבורים של מארוול, "הגיבור" מודע לחלוטין לתפקיד שלו כדמות קומיקס. הרי הוא עצמו מפיק את ספרי הקומיקס ואת סיפור גיבור העל כפרופגנדה לשמירת הסדר הקיים.

מצעד המתים בתל-אביב

"האלימות היא בעיה של כולנו", אמרה פרופסור מונא ח'ורי, והוסיפה: "כל צורות האלימות פסולות. הנערים שנרצחו הם קורבנות של המערכת. הפגנה זו היא תחילתה של דרך בה נצמד יחד למען חברה טובה יותר".

"בעיית הפשיעה היא של החברה הישראלית כולה. הגיע הזמן שנתייחס אליה כמשבר לאומי המצב חירום אזרחי" התריע סמיר מחאמיד, ראש עיריית אום אל פחם. "אנו חברה בטרואומה. המלחמה בפשיעה היא באחריות המדינה. זה החוזה הבסיסי בין המדינה לאזרחיה". מחאמיד גינה בנאומו את הקיצוץ בתקציבי הרשויות הערביות: "אין לי ציפיות מממשלה זו, אך נמשיך לדרוש ביטחון אישי ואת התקציבים המגיעים לנו". 140 הארונות הם האובדן שלנו ושל כולנו, ציינה השחקנית רבקה מיכאלי.

במצעד לקחו חלק רבים מפעילי המחאה נגד ההפיכה המשטרית, חלקם לבושים בחולצות לבנות כפי שביקשו המארגנים. עם ארגוני המחאה שהצטרפו מהפגנה נמנו התארגנות המרצים מרחבי הארץ "מחאת האקדמיה", "עו"סות דמוקרטיה" ו"אין בריאות נפש בלי דמוקרטיה".

צעירים נושאים ארונות קבורה במצעד המתים, 6 באוגוסט 2023 (צילום: זו הדרך)

אלפי יהודים וערבים השתתפו השבוע (6.8) במחאה נגד מדיניות ממשלת הימין הגזעני בטיפול בפשיעה ובאלימות בחברה הערבית. הם צעדו מכיכר הבימה אל רחבת מוזיאון תל אביב. את הצעדה הובילו שלושה מיצגים. הראשון, של נערים, הורכב מארונות קבורה לבנים שעליהם היה רשום מה היו יכולים הנרצחים להיות ולעשות - לשחק בחצר, ללכת לעבודה, להיות סטודנטים או להקים בית. המיצג השני היה של טורי נערות שצעדו לבושות בגלימות לבנות שכיסו את ראשיהן, והזכירו את מיצגי השפחות מההפגנות בקפלן. במיצג השלישי השתתפו נשים לבושות שחור שאחזו בתמונות יקיריהן שמתו. בכיכר המוזיאון הוצבו 140 ארונות קבורה לזכר קורבנות הרצח בחברה הערבית מתחילת השנה. בהפגנה השתתפו חברי כנסת מסיעת חד"ש-תע"ל אימן עודה, אחמד טיבי ועופר כסיף והח"כים לשעבר תמר גוז'נסקי ודב חנין. פעילי חד"ש ומק"י רבים מרחבי הארץ לקחו חלק במחאה.

על הבימה הופיעו דוברים ואמנים ערבים ויהודים. הזמרת רונה קינן שרה כמה מלהיטיה, בהם "מבול". נואם שקרא לחברה הערבית להצטרף למחאה נגד ההפיכה המשטרית, זכה בגל תשואות מהקהל. בהפגנה נאמה בדיעה חניפס, אמה של ג'והרה חניפס. בתה נרצחה ביוני אשתקד כשמתען חבלה התפוצץ ברכבה בכניסה לעיר מגוריה שפרעם. "המשטרה לא יודעת מי רצח את בת. הם משקרים. הם הורגים אותי בכל יום. הפכו את ג'והרה למספר ברשימה, כמו שאר הנרצחים". "אני מאשימה את הממשלה, את המשטרה ואת כל מוסדות הביטחון. לנתניהו אני אומרת: תסתכל לי בעיניים, האם כל מוסדות המדינה לא יכולים לפענח את הרצח של הבנים שלנו?!", התריסה חניפס.

השר בן גביר משבח רוצח

השר לביטחון לאומי איתמר בן גביר התייחס (7.8) לרצח הפלסטיני בידי מתנחלים בכפר בורקה בשטחים הפלסטיניים הכבושים, ואמר שיש להעניק צל"ש לרוצח. בן גביר התייחס לרצח של קוסאי מעטאן בן ה-19 בידי מתנחלים. יו"ר חד"ש-תע"ל, ח"כ אימן עודה אמר בתגובה: "מתנחלים חמושים, מחבלים, רצחו נער פלסטיני. אם המצב היה הפוך, היו קוראים לזה פיגוע נפשע והיה מתנהל מצוד אחר המבצעים. אבל המתנחלים הם אדוני הארץ. הם שולטים בממשלה. פסגת שאיפתם בהפיכה המשטרית - טיהור אתני, רצח אחר רצח, דונם אחר דונם. אם לא נסיים את הכיבוש, הוא ימשיך להשחית הכל".

מועדון הקולנוע הגדה השמאלית

אחד העם 70, ת"א

שלום כיתה א'

לאחר ההקרנה תתקיים שיחה עם הבמאי דולב אמת

יום שלישי, 15.8, 20:00

השבוע באתר "זו הדרך"

47 עובדים נהרגו בתאונות עבודה מתחילת השנה, בג'ץ דחה עתירה של רופאים לזכויות אדם, כוכבים בהוליווד תרמו 15 מיליון דולר לקרן השביתה של השחקנים, ועוד.

zoha.org.il

תנדי - תנועת נשים דמוקרטיות בישראל

אבלה על מותה של

אסתר עילם

פעילת שלום, יוזמת ההקמה של התנועה הפמיניסטית ושל מרכזי סיוע לנפגעות תקיפה מינית, חברה בסיעה המורחבת של "עיר לכולנו", חברה ב"אנחנו העיר", ומשתתפת בצער המשפחה

ת"ד 26205, ת"א 6126102, טל' 03-6293944, zohaderekh@gmail.com

אתר זו הדרך zoha.org.il מק"י: maki.org.il info@maki.org.il